

U.T. XIII. 1990-1991. Pàgs. 29-51.

LA PEÇA DRAMÀTICA DE SANTA TECLA

Júlia Butinyà

A l'arxiu de can Butinyà de Banyoles s'ha conservat el cos central d'una peça dramàtica sobre el martiri de santa Tecla. El manuscrit sembla del segle XVIII¹, encara que es troba en pitjor estat que dues altres peces hagiogràfiques que s'hi troben, l'una segurament anterior i l'altra datada el 1752² (respectivament sobre Santa Quitèria i sobre sant Julià i santa Basilisa)

Del manuscrit esmentat (fragment B) en manquen les primeres vint-i quatre pàgines, així com el final, a partir de la vuitantana. Les pàgines inicials (fragment A) les he localitzades al Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles³ (porten l'ex-libris de Martiri a Butinyà).

L'obra segueix la línia general del teatre hagiogràfic del segle XVIII. Sobre els aspectes formals cal esmentar entre els mètrics que el còmput i la rima de les quartetes heptasil·làbiques és prou deficient, i entre els lingüístics, que abunden els castellanismes (*consuelo, estrago, hermosa, locura, sosiego, ...*), sobretot els col·loquials (com *luego*).

Per l'extensió de l'obra es pot deduir que l'estructura respon a la característica divisió en tres jornadas, encara que només s'assenyala el començament de la segona a la pàgina 31

¹Ho he consultat amb el dr. Sánchez Mariana, director de la secció de "Raros" a la Biblioteca Nacional de Madrid.

²Les he presentades totes tres a la comunicació *Aportación a la literatura catalana en la época de la Ilustración*, a l'"Encuentro Internacional Menéndez Pelayo sobre *Perspectivas actuales de la investigación histórica*", Segovia, 19 abril 1988.

³Agraeixo a l'arxiu històric d'aquest centre la tramesa de la còpia.- Tinc indicis raonables com per suposar que la resta de la peça, la part final, la qual hauríem d'anomenar fragment C, es troba en un altre indret però a Banyoles.

(fragment B). A més d'aquest tret també acusa la influència castellana en el personatge del graciós, Clarín.

Quan a personatges, cal afegir que n'hi ha un total de vint-i-set⁴.

Pel que fa a l'estil es podria destacar el dramatisme d'algunes escenes (com en el monòleg de la mare reflexionant sobre el fet d'haver-se fet cristiana la seva filla), així com l'estilització d'algunes situacions (per exemple, els àngels que cobreixen el cos nu del màrtir) o certa agilitat escènica en el plantejament inicial. Per bé que no presenta una personalitat diferenciadora quan el conjunt del gènere. Veiem, doncs, que l'humor de to popular és present fins i tot en els moments àlgids de gravetat o de lirisme.

Entre els tòpics trobem la noblesa de llinatge pròpia dels màrtirs; que es consideri l'apòstol cristià com a un nigromàntic, l'opisició de la mare, que fa destacar l'heroicitat de la santa o l'intent d'aquella d'assassinar Tecla, la quals cosa és impedida per un àngel.

Faré una relació dels passatges principals, reproduint fidelment el text (s'aplicaran només els signes diacrítics quan és possible la solució actual sense alterar l'ortografia; en altre cas s'utilitzarà el punt volat). S'ha afegit la puntuació necessària per aclarir el sentit.

Comença el fragment A amb l'esposició dels plans matrimonials de la mare de Tecla envers la seva filla:

Mare Filla mia molt amada,
 vull donar-te una alegria,
(sic) com feres tu al recibir-la?
 Has de saber que ha molts dies
 que som intén treballava
 y ab esperansa aguardava
 tenir lograda la ditxa
 que mon desitg a lograda.

⁴Hi consta: «ab tot són 27 personas»; amb nom són vint-i-cinc i hi ha a més alguns criats sense concretar.

Has de saber, filla amada,
que te ehe alcansat per esòs
lo més noble y poderós
de Icònia⁵ y sa comarca.
Timiro és anomenat,
de llinatge molt antich,
sos pares erán florits
y lo fill apreciat.
De tu he jo condonat,
heredera de mos títols,
de mos béns y heretats,
y quans seran ajustats
los nostres béns ab Timiro,
no hi haurà comptesa en Flandes,
ni marquesa en Alemanya
que millor que tu los tinga.
Y puix que la sort nos brinda
vull dar-te la nova bona
jo, com a mare y senyora.
Tu correspon com a filla.
Tinch la petició hoïda,
mare, de lo preposat,
y no me dóna gens de alegria
lo que vós haveu tracta,
que la mia voluntad no era pèndrer espòs.

Tecla

Tecla ho rebutja sobretot pel menyspreu de les riqueses.

No podríem, mare mia,
nosaltres honestament
víurer molt honradament
sens los béns de Timiro ?
És cert que més nos valdria
governar un petit lloch
que no una gran província

⁵Alternava amb la grafia Hicònica.

que altres hi tinguen vot.
No és menester abraçar tot
lo que lo apetit desitja,
que lo que agrada a la vista
moltas voltas danya al cos.

A continuació Timiro i el graciós queden també
definites: el primer en expressar l'alegria de la
notícia al seu criat i confident, Clarín, i aquest per
la interpretació i consell tan barroers:

Timiro ... ab tu vull desahorar-me
per se mon fidel criat,
puix bé tinch experimentat
que quan passa algun conflicte
sempre que al secret vull dir-te
me has deixat aconsolat.

Clarín Nostre amo, si teniu mal de cap,
no vos convénen manxiulas,
purgas y algunas sangrias,
luego sereu curat,

(sic) que sempre lo mal de cap
hix dels fums del ventrell
y no hi ha millor remey,
que jo ho tinch experimentat,
que buydar lo ventre aviat,
que no hi quédia sinó la pell.

I vol endevinar el seu destret tocant-li la punta del nas:

Clarín Vull fer judici asertat
de la vostra malaltia,
y mi jugaré la vida
si me diheu la veritat,
que al vostre mal endevino
sols vos tòquia la cap nas.

Clou el seu diàleg amb la contraposició de l'apetit físic de Clarín i l'espiritual de l'enamorat Timiro:

Clarín Y puix ja hem tocat las deu
jo veuré la majordoma
si té lo sopar calent,
que que no és diligent
per governar la ventresaca,
si ha de anar a somatent
no fa res de la ballesta.
Y aixís, ab vostra llicència,
jo donaré providència
per donar pressa al sopar.

Timiro Veus, sepultura de pa,
séssia ton apetit,
que sempre te sobra delit
per bèurer y per mejar.
Jo vull anar a rreposar
en un pusto recullit
a contemplar la alegria
que ha alcansat mon apetit.

Seguidament, una sèrie de cristians ha organitzat una reunió nocturna per tal de sentir les sensenyances de sant Pau:

Melcior Anem despatxats, corrent,
que he sentida una veu
que se acòstan les deu
y ja va corrent la gent.

Graciós Anem, donchs, en nom de Déu.
Passa devant, Melcior. (Va-se'n).
(*Hix Tecla y Rosaura*).

Tecla Anem, amiga Rosaura,
com tardavas tant a'xir ?

Rosaura Era en casa de un vehí,
que de conversa estàvam,

parlant de aqueix profeta
la doctrina que ensenyava.

Totes dues s'engresquen també a nar-hi:

Tecla Puix que Pau és lo tresor
 y per tots mals medicina,
 anem tots, donchs, aquesta nit
 per escolatar sa doctrina.

Rosaura Caminem, Tecla amiga,
 que lo may te deixaré,
 que antes perdré la vida
 que de tu no me apartaré.

Comença el fragment que anomenem *B* amb l'adoctrinament
de sant Pau:

Pau Un sol Déu és precís
 ser sola bondad eterna,
 providència sàvia y rica
 que per si tot ho governa.
 Un sol Déu en tres personas,
 totes real distintas,
 e iguals en naturalesa,
 forsa y sabiduria.
 Pare, Fill y Esperit Sant,
 són las Personas Divinas,
 y lo Fill se encarnà
 en lo claustre de Maria,
 volgué nàxer y morir
 per donar a l'home vida,
 que tots la taca teníma
 del pecta original,
 y nos la avia causada
 la gran gola de Adam.
 Després de moltíssims anys
 que lo món anà crexent

y las masmorras dels llims
estàvan plenas de gent,
Déu lo Pare omnipotent
volgué enviar a son fill
per rescatar als catius,
Donà la vida en la creu
y fou tant lo amor seu
que portà a tots los hòmens
que'sdeixà sacramentat
en espècias saburosas
per a gustar las personas
de aquell pa celestial,
per pèndrer forsas
y vèncer a l'enemich infernal.
Y per culpa mortal
tórnan a càurer en pecat.
Ell ab los brasos estesos
demostra sa pietat
y ab gran humilitat
demana an al pecador
que plòria en son cor las culpas
y li demània perdó.
Si contemplem son amor,
com no plora nostra cor
en pietat compassiva
per demanar-li perdó ?

Tecla Sésia, Pau, vostre clamor,
no prossíguia vostre veu,
que se abraça mon cor
contemplant lo que dieu.

(sic) Renuncio los falsos déus,
mon pit ferm, y abomina
sos eloquència y doctrina.

(sic) Sols vos demano al baptisme,
ma ànima angustiada
perquè ab las ayguas sanctas
se mantindrà ab la fe viva.

(Se axecaran totes junts y diran)

Tots Viva, viva, de Pau la doctrina,
que mereix ser exaltada,
y anem tots per la ciutat,
publicant de Pau las gràcias.

Després de la intervenció d'un àngel Tecla rebí el
baptisme, Pau l'hi administrará:

Pau Recebeix Tecla al baptisme
en nom del Pare, del Fill
y Esperit Sant,
que's principi verdader
per la salut de la ànima
y de ton cos al remey
per amar y servir
a Déu verdader y etern
y guanyar dret a la glòria,
tancant las portas de l'infern.

Tecla Deixau-me, Senyor, los peus,
si so digna de besar-los.
Si jo no us puch dar las gràcias,
per mi vos las dónia al cel.

St.Pau Axec't, Tecla, de Déu
lo cel te dónia favor,
per ser constanta a la fe
satisfent a Déu lo amor,
puix ha donat a ton cos
de benedicció.
Ell te vulla ab son amor
en tota ocasió.
Si aquest enferral dragó
volia tentar ton cor,
a Cristo crucificat
suplicant-li ab valor
que apàrtia la ocasió
y la tua voluntat

de las cosas temporals
pensant ab la eterniat.
(Se'n va)

Tecla Déu verdader y eternal
vulla consuelo donar-me,
ara que me falla mon mestra
no tinch ab qui consolar-me.

I termina seguidament la jornada primera amb la intervenció d'un àngel que la pren per la mà:

Angel Anem, anem Tecla amada,
que del cel som aviat
per ser de tu guia y guardia
en tota necessitat.
No deixaré ton costat
en ninguna ocasió
que ton cor sia tentat
de aquell infernal dragó.

Tecla Fassa's vostra voluntat
puix ho mana al Salvador.

La jornada segona comença amb el diàleg del graciós Clarín amb Baltasar. El primer explica com se li ha girat la fortuna al seu amo, Timiro o Timero a conseqüència de la conversió de Tecla, la seva promesa, al cristianisme:

Graciós Ja sabràs tu aquell meu amo
que estava encantat
y li han barrejadas las cartas
y al joch se li és mudat.
Vull dir que se era casat
molt fóra que no u sabés,
que és del món hermosa,
que ell tenia promesa.
Ella Tecla se anomena,
ja té alegre lo nom

y millor té lo renom
que sàpia las suas prendas.
Ell me va contar la empresa
luego que fou encantat
y estava ab una alegria
que li donava combat,
però ara se ha mudat
que està rabiante en casa,
que la nova li ha arribat
que se és feta cristiana
y que vol vèurer ab sa mare
sila poran retornar.

(sic) O sinó per la justícia
diu que la cremar.

Jo tindria gran pesar
que matassen las donzellas,
aqueixa que és tant hermosa,
si acàs que màtian las vellas.

Jo ab tu volia vèurer
que'm donasses un consell,
de quin modo o manera
lo aconsolarem a ell,
si no se llevarà la pell,
que sempre està plorant
y estirant-se los cabells,
y ab losdits esgarrapant.

Si no perquè sé lo mal
diria que tona foll,
que sempre que té la ràbia
vermell li torna lo coll.

Baltasar Amigo, al pesar és gran
y no sé algun remei,
y aixís per aqueixas cosas
note puch donar bon consell,
que lo amor és tant cruel
que vegades causa malaltia.
No fan efecte los remeys

- ni aprofitan medicines.
- Graciós Déu nos quart de tals vexigas
si són de tan mal curar,
lo que vull determinar
de deixar-lo estar alguns dies,
y si acàs la frenecia
és cas que no le passàs
jo veuré de fer-me frare,
capellà o armitanàs.
Y si per cas lo matàs
aqueix gran mal, per ventura,
jo guanyaré alguna cosa
portan-lo a là sepultura.
- Baltasar Aqueixa gran desventura
sempre lluny de casa nostra.
- Graciós Sí que ab ell poch hi emporta
que prou és ben matanàs.
- Baltasar Tracta de nomurmurar
de aquell que dóna pa,
antes bé deus alabar-lo
per lo agasajo que te fa.
- Graciós As de saber, Baltasar,
que tampoc me dóna vi
y ay som tant aficionat
que ab això me fa morí.

Després d'aquesta tíoica exaltació del vi, se'n va tots dos a la taverna. La mare, a continuació, manifesta la seva inquietud en un monòleg, interromput quan Tecla surt a escena:

- Mare Què és lo que me passa a mi
en aquest cruel instant
que mon cor va rabiant
traban-se sense sentits ?
Ja de dia y de nit
no puch tenir més sosiego,

faltan-me tots los delits
y de casa la eredera.
Valga'm lo cel, filla mia,
de mos uls tant desitjada
y de mon cor tant estimada,
quina crueltat tant fiera
de tu se és apoderada
que ingratitude a ton espòs
y a'n als pits que te criada.
Quetercadat a mos prechs
y que rigor ab ta mare !
Com he de restar sens tu
éssent la única de ma casa,
la major y més locura,
la que jomés estimava ?
Jo no tinch que esperar
consuelo per mas desgràcias,
alívio per mas fortunes,
ni per mos mals esperanças.
Jo no tinch que aguardar
luciment per ma casa
i ab eixa acció infama
tu me l'as deslustrada'
Que vida serà la mia
quedan sola infamada
de una filla que tenia
de la qual jo esperava
ser per a mi la alegria
y la honra de ma⁶ casa.
Ay trista de mi,
ay infelís y fatal,
perseguida de desgràcias !
Cels, que fortunes tant fatal
han sobrevingut en casa !
A Profeta fals,

⁶Està repetit de ma.

a encantador infame,
co és la tua doctrina,
la causa de ma desgràcia,
que has encantada ma filla,
que de se dòcil y fàcil,
tant amable y tant humana,
que apareix que la has encantada
abandonant las riquesas,
gustos, delícias y galas,
que li promet mon afecte,
sen témer mes amanassas.
Ja mon furor va sens mida
y de còlera enramada,
vaitg a trobar lo últim fi
y remey per mas desgràcias.
Ara, segona vegada,
vull fer-li petició
per vèurer sa resolució.
Si està encara encaminada
a la sua perdició,
ella veurà mon rigor;
si permanent persevera,
la acusaré a la platea
y a las mans de los llehons
acabarà la terca
y sinó en foch ensesa
ha de passar grans torments.
Li donarà la centència
Governador y President.
(Hix Sta. Tecla).
Sessau, mere, lo torment,
vostre plor y malaltia.
Mirau que plora lo cel
la vostra gran fantasia.
Abrassau a Déu eetern,
Jesuchrist, fill de Maria,
aquest és lo verdader Déu

Tecla

y per nosaltres donà la vida
y va morir en la creu.

Davant la insistència de la filla, la mare s'hi acostava
amb un punyal; però la detindrà l'àngel:

Angel Suspèn aqueix cop cruel
 que no ha de acaabar sa vida
 y per a guanyar lo cel
 ha de crisolar sa vida
 (Se'n va).

Mare Meha suspès una veu
 y al bras me està tremolant.
 al cor me està palpitant...
 Tremolo fins a'n als peus.
 La aygua me ofega el cor,
 lo ayre me torba als sentits,
 entrenyas y esperits.
 Ajudeu-me, déus meus,
 en trànsit tant apretat.
 La confusió cruel
 me té los esperits turbats ...
 Mos déus se són enfadats
 de ma acció atrevida.
 Ja no tinch altre remey
 per fer acabar sa vida
 que acudir al president.
 Y primer faré present
 la gran maldat a Timiro,
 perquè junts fassam instància,
 castigant sa arrogància
 per fer-li llevar la pell.

Poc després, Timiro, demana consell al graciós sobre
el seu problema.

Timiro Bé has de tenir memòria
 que estos dies passats

que te vas comptà la victòria
de lo que havia lograt.

Y hara estic dèssesperat
y no sé en quina manera
tol.lerar ma ràbia fiera,
tant estich jo endignat.

Graciós Sempre teniu mal de cap,
patireu de migranya.

Timiro Ara, usant de ta manya
me has de donar un bon consell,
que fos verdader remey
per a curar ma desgana.

El graciós no li aconsella de denundiar-la a la justí-
cia. Per això, malgrat la pressió de la mare, decideix
Timiro de mirar de convèncer-la una altra vegada:

Timiro Así atendrà mos prechs.
Y si alas horas conech
que esta sia permanent,
pagarà sa arrogància
passant infinits torments.

Mare Fassa's vostra gran mercè,
lo que sia de son gust,
per lo gran bon ajust
jo faré lo que poré.

Graciós Jo no seré bo per res,
si ve la ocasió,
que li faré un sermó,
més gruxut que un carnicer.

Seguidament, Tecla recita una oració i Timiro le fa,
inútilment, la seva proposta.

Timiro És possible, bella Tecla,
esposa mia y amada,
per causa de una fals profeta,

olvidas la tua mare ?
Per una glòria fingida
(sic) has aborrit tot espòs
y menyspreat sos tresors,
honras y galantarias.
Ea, Tecla, amada mia,
acaba de una vegada
de abrassar las nostres lleys
y aborrir la christiana,
que te promet ma honra y fama,
se de ma casa senyora,
de mos palacios y torras,
seràs senyora exaltada.
Des dels grans fins los petits,
los hòmens pobres y richs
te donaran honra y fama.
Tecla No hi ha honra sense Déu
puix de ell vénen las gràcias.
Y aixís Timiro no te cànsias
en proposar-me consells.
No digas mal de ma lley,
mira per a tu, Timiro,
deixa'm estar, te soplico,
que unida visca ab mon Déu.
Timiro Puix vols ésser tant cruel,
negar-me la fe donada,
aborrint los nostres Déus
per una doctrina falsa,
jo aniré a fer instància
a'n al senyor President
perquè sias castigada
ab rigurosos torments.
Tecla Sia en glòria de Déu,
que espero serà ma guia
per a lograr los torments
que mon appetit desitja.

Clarín intentarà també ablanir la jove i en quedarà
corprès:

Clarín Jo mi vull aventurar
a fer-li una petició
ab moderada rahó,
veja'm si me escoltarà. (*Si acosta*).
Tecla, de mos uls miralls,
com ets tant poch carinyosa
éssent tant bella y hermosa,
més clara que lo cristall ?
Regoneix lo gran treball
que passa lo teu espòs
per alcansar algun favor
del teu pit lliberal.

Tecla No és menester elevar tant
locriaat de un pols de terra
que per los cuchs a de ésser guerra
en ser per la mort pisat.
Y aixís, vós, noble criat,
obehiu lo que ell vos mana
servint-lo ab llealtat.
(*Se'n va*).

Clarín Quin despido me ha donat
y me ha ferit de Copido !
Me ha deixat encantat
y com més va, més me admira
de la sua claredat.
Ja no estich tan admirat
(sic) que se dolga tant lo me Amo
de la ditxa que lograva,
no tenia igualtat.
Vaig-me'na passos cuytats
a mantenir-li conversda
y veuré si'l puré distràurer.
Sé la gran varietat,
que seria disbarat

que fes donar mort a Tecla,
que és cert que si era meva
no'n faria mal mercat.

Inútilment també, però, provarà d'evitar la denúncia de Timiro. Per altra banda, el Governador i el President es planyen de la situació i acorden castigar Tecla, davant de Timiro, que s'estima més no presenciar els fets:

Timiro Senyors, si no és molestar-los
 pendré la ocasió
 de ausentar-me y deixar-los
 per governar ma tristor,
 que no podria mon cor
 fer forsa y resistència,
 si Tecla té de venir,
 estar devant sa presència.

Governador Timiro, quedau alegre,
 confiat de nostres trassas,
 que vos traurem libre a Tecla
 ab nostres prechs y amenassas.

President Anau, cavaller de classa,
 y quedau de mi confiat,
 que com a President de Plassa,
 que so de aquesta ciutat,
 que Tecla no pendrà mort
 si hi val ma⁷ abilitat.

Timiro Jo quedo molt obligat
 en satisfer tals mercès
 y voldria ocasió
 per a servir los favors
 que me fan V.M.S.

Dos criats porten la santa a presència de les autoritats. Ella rebutja llurs oferiments:

⁷Està repetit ma.

Tecla Ja he dit de una vegada
que ésmolt noble al que me anima
y persevero constanta,
que antes perdrer la vida
que no se mudaran las mias ànsias
ni olvidaré ma doctrina.
Y aixís resoluta estich,
que moriré mil vegades
per la fe de Jesu Christ,
que és lo Déu principal,
que aixís ho firmo y ho dich
sense témer a ningun mal
fins arribar a morir.
No teniu que amanassar-me
ab torments ni violèncias
que de totas insolèncias
seré libre y defensada,
perquè tothom se convertesca
a un Déu tot de finesas,
a un Jesús tant amorós,
al Pare tot poderós,
que està al cel y a la terra.
En aquest Déu jo confio,
crech los seus sants manaments
y sempre tindré present
son amor y me anima
per resistir los torments.
Y en fin, si he de patir mort,
jo molt gustosa la espero,
que por al Déu que venero
la pendré ab gran conort.

Per tant, es donarà l'ordre de despullar la jove per
llençar-la al foc:

President Furiosos y forts ministres,
preneu luego aqueixa fiera

y a dins de un foch ensesa
feu de son cos sendras vivas.
Y encara per més torments,
devant de las criaturas,
despullau sas vestiduras
per millor escarment.

La intervenció de Clarín, que té l'acudit de demanar-la per esposa, provoca una divertida rèplica del Governador:

Governador Me apar mal esta rahó,
que seria gran desdoro
éssent Tecla tant principal,
ermosa, rica y lleal,
que fos casada ab un mono,
home de mal natural.

Els botxins, que s'anomenen *tarvells* o *taravells*⁸, preparen el martiri, amb reminiscències evangèliques:

Taravell 2 Despullem-la ab prestesa
y ensenem luego al foch.
Anau vós que sou més vellor
a buscar carbó y llenya.

Taravell 3 Antes de anar per llenya,
jo vull la part de la roba,
de las quatre parts que porta
em penso que ha de ésser meva.

Taravell 2 Anau, home, portau pressa,
que la roba la vendrem
y després ho partirem
donan-vos vostre moneda. (*Se'n va al 3 a llenya*).

⁸Aquest vocable és força interessant: el *Diccionari català-valencià balear d'alcover i Moll* registra *taravell* i *travell* com infant entremaliat. La segona forma com a pròpia del Camp de Tarragona. El sentit amb què s'empra aquí és proper o si més no congruent per establir la derivació semàntica, però el significat exacte i com a substantiu no consta a aquest *Diccionari*.

Surten dos àngels, "lo un ab una plama y lo altre ab un vestit blanch en las mans" i quan "lo àngel dirà lo vers, cauran" els botxins.

- àngel 1 Deteniu's bruts infernals,
àjia de estar desnuda
devant de irracionals ?
- àngel 2 Posem-li aquest vel blanch (li pòsan)
per cubrir sa desnudes,
triunfant lo succés
- (sic) mereix las palma en las mans (li dóna).

Un cop està dins de les flames, l'àngel la consola:

- Angel 2 No desmayes, Tecla mia,
alienta, alienta ton cor,
mira que guarda só
de ta ànima y de la vida.
Resebeix ab alegria
aqueixa llama ardent
que ha de pasmar a la gent
de tota la tirania.
Molt prest veuràs tu finida
ab un núvol molt velós,
que per tu serà socós,
llansant aigua y graniso.
(Acabat lo vers faran que lo foch sia mort).

El President, en veure que el foc no li fa mal,
l'amenança amb un nou turment:

- President Vejam si't defensaràs,
ja tich aquí previnguts
llahons i tigres rabiosos,
que ells te donaran furiosos
la mort ab gran promptitut.

El fragment termina amb aquests versos que mostren la fermesa de la màrtir:

Tecla La vanitat y mentida
 may alcanza pietat
 y lo amor de Déu amat
 lo meu esperit anima.

Quant al possible final, com que la peça ha seguit el martiri que relata el goig⁹, passant pel foc i els lleons, es pot suposar que hauria d'esdevenir el suplici d'altres feres, segons la tradició, concretament de braus i serps als goigs i d'altres feres i serps a *La Leyenda de Oro*¹⁰. El relat d'Eusebi de Cesarea, però només indica que fou víctima de les feres¹¹.

Respecte a l'antiga tradició del trasllat de la relíquia de la santa d'Armènia a Tarragona i que publicà J. Vilar, S.J. en 1746¹² podria haver-hi alguna referència al final de l'obra. Així succeeix, per exemple, a la *Peça dramàtica de sant Martirià*¹³ de F.X. Butinyà i que el Dr. Comas considera paradigmàtica del gènere, quan el diaca Judaic profetitza l'arribada de les relíquies a Banyoles¹⁴.

No he pogut comprovar si hi ha alguna relació amb les publicacions que s'editaren el 1775 per tal de commemorar la

⁹*Goig de la gloriosa verge y protomàrtir santa Tecla, patrona de la santa Iglesia metropolitana de Tarragona, primada de las Españas*. Barcelona 1695, estampa de Joseph Llopis. (Consulti's *Los goigs a Catalunya* de J.B. Batlle, impr. Altés, Barcelona 1924.

¹⁰Vegin-se les pp.455-456 de la 4a. ed., Barcelona 1865-66, Aquí l'enamorat de Tecla s'anomena Tamiro (a la peça dramàtica alterna la forma Timiro amb Timero).

¹¹Vegi's D. Ruiz Bueno, *Actas de los mártires*, BAC 75, Madrid 1951, pp.906 ss.

¹²Relació a la qual es refereix J.Rubió i Balaguer en *Literatura catalana*, dins *Historia General de las Literaturas Hispánicas*, vol.V, ed.Vergara, Barcelona 1958, p.237.

¹³Consulti's la meua tesi doctoral: *Estudio histórico-literario de F.J.Butinyà*, Barcelona 1978.

¹⁴*Història de la Literatura catalana*, vol. IV, Arel, Esplugues de Llobregat 1964, pp.795-800.

col·locació del braç de la santa en una capella de la seu de Tarragona i que més aviat semblen posteriors a la peça dramàtica¹⁵.

A l'últim caldria plantejar la pregunta principal, segons el meu parer: pot aquesta peça derivar de la que s'hi representava ja en el segle XV, o com recull Villanueva en el *Viaje literario a las iglesias de España*, a la carta CXXXIV del volumen corresponent a Tarragona?

Aquesta qüestió resta de moment oberta. Un bon índex de la fama que assoliren en aquella època els "crud turments" que va patir la santa ens l'ofereix el *Tirant lo Blanc* per tal com son els de l'únic sant que s'esmenten fora dels bíblics, en l'oració que fa la Princesa pocs abans de morir¹⁶.

¹⁵Id. id., a les pp.592-593 se'n dóna una selecció de la *Memoria gloriosa y descripción festiva de las solemnes, plausibles fiestas conque en los días 22, 23, 24 y 25 de septiembre del año 1775, el M. Ilustre Cabildo y ciudad de Tarragona (siendo su arzobispo el Ilustrísimo señor don Juan Laurio Laucís y gobernador el excelentísimo señor don Jorge Dunant) celebraron la colocación del brazo de su gloriosa patrona, la invicta protomártir santa Tecla, en el altar y capilla nuevamente erigida y dedicada a lamisma Santa en su santa, primada iglesia. La escribía el más mínimo devoto de la santa, natural de la misma ciudad. Impr.de Carles Gibert i Tutó. Barcelona, s.d.*

¹⁶Vegi's l'edició de M. de Riquer, ed.Ariel, Barcelona 1979, p. 1169

